

1953

4. XII 1953.

ПОВОДОМ ИЗЛОЖБЕ БОРИСА АНАСТАСИЈЕВИЋА

ЈЕДАН РАЗГОВОР О УМЕТНОСТИ

Тежње и схваташа Бориса Анастасијевића никли су у једном другом поднебљу и средини: зато су за Београђане нови и необични. Кругови који узнемирају само наизглед мирну површину ликовног живота додарују и наше обале. Сликарство је већ отворило вратнице аналитичарима и песницима ка регионима слободног ликовног израза, експериментисања и мањте. Вајарству је теже било да разбије своје камене оклопе и поремети шаблоне облика какве намеће сама природа. Па ипак је то учињено и тамо где ликовни живот има давнашње корене. Публици је већ јасно да је у уметности све могуће и ништа није сувишно и да је једино битна — истинитост њених вредности. Француз по мајци, по оцу потомак Мише Анастасијевића, Борис Анастасијевић је донео у свој атеље на Сајмишту осећај са Сене и обрађује га са темпераментом који се, ма колико то изгледало противуречко, сједињује са радозналочју аналитичара. Школа професора Заткина, чији је ћак био у Паризу, пружила му је основ на коме може тражити.

Још пре него што је млади уметник изложио своје досадашње дело очима Београђана посетила сам га у његовом атељеу. Видела сам његове скулптуре које траже ритам масе и светlosti, упркос њене и слободне облике који се пре свега у портретима нису још толико одвојили од стварности да би се могли назвати апстрактним. Упитала сам га, да би га наша неизвикла публика боље разумела: шта тражи у моделу када обрађује свој готово ионолитни портрет, ослобођен свих појединости за које сматра да су сувишне.

— Карактер модела, психологију и план — одговорио је он лаконски. — Желим да избегнем сву узнемиреност која ме је заокупљала у импресионистичком периоду, греје што уништава једноставност масе и волумена.

Када смо стајали пред безименом, апстрактном компо-

зијом коју је светлост до-вршавала у ритму обасјаних места и сенки, упитала сам га шта жели да изрази, где је циљ његових тражења. Био је још краћи:

— Скулптура.

— Скулптура може да буде са садржином или без ње — наставио је он. Многим уметницима је циљ предмет а за мене садржина предмета постаје претекст на коме даље градим. Белики уметници Грчке и Египта узимали су реалан садржај као повод за своју игру маште и маса.

— Какво је ваше оправдање ако можемо рећи за стварање чисте скулптуре, без преводљиве садржине?

— Чистој скулптури је оправдање ритам који она носи, унутрашња хармонија масе. На вајарским делима која претстављају реалан предмет публика тражи изглед и значење тога предмета — сличност или лепоту, жене, човека. А вајар предлаже саму скулптуру и трансционује је у стварност.

Стајали смо пред витком композицијом, издуженом као да некуд стреми, свом од плоха, светлости и сенки, у којој се баш осећање масе губило као што је у другим било наглашено. По навици да сваком уметничком делу налепимо етикету, преводила сам је речима: „Литица“ или „Леденjak“ или (ако би хтели да изразимо идејом) „Мисао“.

— Не, рекао је Борис Анастасијевић: Скулптура.

Разговор се ближио крају. Гледала сам „Челисту“, „Фотељу“, композицију од метала, фантастичне цртеже и стилизоване илustrације за Косовски бој — сва та тражења свога још недореченог израза, свог уметничког језика, који је исти говори ли на Сени или у скромном атељеу Сајмишта.

— Мој циљ је да правим скулптуру, — говори Борис Анастасијевић тада. Ако ми апстрактно помогне да се лакше изражавам радију апстрактно. Ни реализам, ни апстракција, нису апсолутни. Постоје само добра и лоша дела...